

Afstandsleren en digitalisering	5
21ste eeuwse vaardigheden	5
Blended learning.....	5
Computational thinking.....	5
Digitale geletterdheid	5
Digitale tools	6
Gamification	6
Mediawijsheid	6
Online lesgeven	6
Bedrijfsvoering en facilitair.....	7
Financiën	7
Logistiek	7
Privacy/AVG	7
Systeembeheer en ICT	7
Wettelijke kaders.....	7
Gezondheid en veiligheid.....	8
Discriminatie en racisme.....	8
Pesten	8
Radicalisering en polarisatie	8
Seksualiteit en diversiteit.....	8
Sociale veiligheid	8
Sporten en (buiten) spelen.....	9
Veiligheid en wapenbezit	9
Voeding en gezondheid	9
Weerbaarheid.....	9
Leiderschapspraktijken.....	10
Leidinggeven aan verbinding met de (bredere) omgeving	10
Leidinggeven aan de onderwijskwaliteit	10
Leidinggeven aan de schoolontwikkeling.....	10
Leidinggeven aan de ontwikkeling van medewerkers.....	11
Leidinggeven aan visiegestuurd werken.....	11
Leer- en ontwikkelingsstoornissen.....	12
ADHD.....	12
Autisme	12
Diagnosticeren	12
Dyscalculie	12
Dyslexie.....	12
Hoogbegaafdheid.....	13
Kinderen met trauma.....	13
Leer- en faalangsten	13
Taalontwikkelingsstoornis	13

Leerkrachtvaardigheden.....	14
Didactiek.....	14
Expliciete directe instructie	14
Klassenmanagement	14
Motivatatie.....	14
Observeren	15
Pedagogiek.....	15
Spreek- en presentatievaardigheden	15
Taakgericht werken.....	15
Leerlingen	16
Concentratie	16
Gedragsproblemen	16
Groepsvorming.....	16
Mindfulness voor leerlingen	16
Onderwijsachterstand.....	16
Relatie leraar-leerling.....	17
Studievaardigheden en huiswerk	17
Lessen en leermiddelen	18
Burgerschap.....	18
Curriculum ontwikkelen	18
Filosofie	18
Klimaat en duurzaamheid.....	18
Leerdoelen en -lijnen.....	18
Leesonderwijs	19
Rekenen	19
Schrijven en spelling	19
Taalonderwijs	19
Loopbaan en cao	20
CAO	20
Netwerken	20
Onderhandelen.....	20
Solliciteren.....	20
Startende leraar	20
Studiereizen.....	20
Onderwijsvormen	21
Bewegend leren	21
Bijzonder onderwijs.....	21
Combinatieklas	21
Daltononderwijs	21
Internationale schakelklassen / NT2	21
Jenaplanonderwijs	21
Montessorionderwijs.....	22
Onderzoekend leren	22
Ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO).....	22
Voor en vroegschoolse educatie (VVE)	22

Ontwikkeling	23
Baby's en peuters.....	23
Kleuters.....	23
Motorische ontwikkeling	23
Neuropsychologie en executieve functies.....	23
Ontwikkelingsachterstand	23
Ontwikkelingsvoorsprong	24
Pubers	24
Sociaal emotionele ontwikkeling.....	24
Spelontwikkeling.....	24
Taalontwikkeling	24
Ouders en opvoeders	25
Gehechtheidsproblematiek	25
Kansenongelijkheid	25
Kindermishandeling en huiselijk geweld	25
Omgaan met agressie.....	25
Omgaan met de thuissituatie.....	25
Ouderbetrokkenheid	25
Oudergesprekken	25
Passend en speciaal onderwijs	26
(chronische) ziektes.....	26
Differentiëren.....	26
Extra ondersteuning	26
Interne begeleiding	26
Lichamelijke of zintuiglijke beperking	26
Remedial teaching	27
Verstandelijke beperking	27
Professionaliseringsthema's bestuurders	28
Persoonlijke professionaliteit	28
Verantwoordelijkheid en rekenschap	28
Strategische visie en planning.....	28
Maatschappelijke verantwoordelijkheid en opdracht.....	28
Boegbeeld en hoofd	28
Schoolleiding en -organisatie.....	29
Actieplannen en NPO	29
Formatie	29
Kwaliteit van de school	29
Onderwijsverbetering.....	29
Onderwijsvisie en -plannen.....	30
Strategisch HR.....	30

Taken en rollen	31
Decaan / loopbaanbegeleider.....	31
Extra bevoegdheid	31
Medezeggenschap.....	31
Mentorschap.....	31
Taalcoördinator	31
Vertrouwenspersoon	31
Team en leiderschap	32
Beoordelingsgesprekken.....	32
Coaching en begeleiding	32
Collega's.....	32
Collegiale samenwerking	32
Leiderschap	32
Teambuilding	33
Teamdynamiek.....	33
Toetsen en evalueren.....	34
Adaptief toetsen	34
Data-geïnformeerd werken	34
Examens en PTA.....	34
Feedback geven	34
Formatief toetsen.....	35
Leerlingvolgsystemen	35
Opbrengstgericht werken.....	35
Oplossingsgericht werken.....	35
RTTI	35
Vakinhoudelijk	36
Engels	36
Exacte vakken.....	36
Klassieke talen	36
Kunstonderwijs	36
Lichamelijke opvoeding.....	36
Maatschappij-vakken	36
Moderne vreemde talen	37
Nederlands	37
Wiskunde	37
Werkplezier en zelfreflectie	38
Burn-out	38
Ergonomisch werken	38
Grenzen stellen.....	38
Mindfulness voor professionals	38
Plannen en organiseren	38
Werkdruk	39
Werkplezier	39
Zelfreflectie voor professionals	39

Afstandsleren en digitalisering

21ste eeuwse vaardigheden

'21ste eeuwse vaardigheden' is een verzamelnaam voor elf competenties die belangrijk zijn voor deze samenleving. Denk bijvoorbeeld is aan kritisch denken, mediawijsheid, communicatie en burgerschap. Aangezien de wereld snel verandert door technologie en digitalisering, zijn deze vaardigheden extra belangrijk voor leerlingen. Ze helpen hen de weg te vinden in deze complexe wereld.

Blended learning

Bij *blended learning* komen verschillende manieren van leren samen tot één leervorm. De meest voorkomende zijn:

- Een mix van leren met en zonder technologie. Zoals een combinatie van online lesstof en klassikaal leren.
- Een mix van vormen van *e-learning* zoals synchrone en asynchrone e-learning.
- Een mix van verschillende didactische strategieën, waarbij on- of offline niet uitmaakt.

Het belangrijkste is dat je verschillende leervormen combineert. Je kunt mixen tussen instructiemethodes, didactische strategieën en technologie. De meest besproken combinatie is de combinatie tussen online leren in een digitale leeromgeving en het klassikaal behandelen van de stof.

Computational thinking

Computational thinking gaat om het logisch benaderen van problemen. Leerlingen bouwen een pakket aan denkvaardigheden en strategieën op die helpen complexe problemen op te lossen met een digitaal hulpmiddel. Zowel het oplossen van complexe problemen met behulp van een computer als het leren hoe een app werkt, vallen onder het begrip 'computational thinking'.

Digitale geletterdheid

Digitale geletterdheid is het geheel van digitale vaardigheden. De SLO verdeelt digitale geletterdheid in vier categorieën: ICT-basis-vaardigheden, informatievaardigheden, computational thinking en mediawijsheid. Leraren en ouders hebben vaak het idee dat digitale geletterdheid vanzelf wel komt bij leerlingen, omdat ze opgroeien in een digitale samenleving. Het is echter juist belangrijker dan ooit om hen hierin te ondersteunen en leerlingen voor te bereiden op een digitale samenleving.

Digitale tools

Digitale tools zijn technologische hulpmiddelen die je kunt inzetten voor verrijking of ondersteuning van je lessen. Met digitale tools kun je ervoor zorgen dat je leerlingen op allerlei verschillende manieren kunnen leren. Denk aan interactieve games, simulaties, video's en nog veel meer. Door de afwisselende manieren van leren, slaat de leerling informatie sneller en langduriger op, en ontwikkelen leerlingen nieuwe leerstrategieën die bijdragen aan een effectieve en langdurige gedragsverandering.

Gamification

Wanneer je spelelementen toevoegen aan een niet-spel situatie om zo het gedrag (positief) te beïnvloeden, spreek je van *gamification*. Hiermee wordt de intrinsieke motivatie voor een bepaald gedrag gestimuleerd en wordt de leerling spelenderwijs meer betrokken. Daarnaast kunnen leraren dankzij de inzet van games in de les zorgen voor meer interactie en samenwerking tussen leerlingen en binnen de klas.

Mediawijsheid

Mediawijsheid is de verzameling competenties – kennis, vaardigheden en mentaliteit – waarmee je bewust, kritisch en actief kunt meedoen in een steeds veranderende, complexe mediasamenleving. Mediawijsheid is belangrijk om de potentie van de media volledig te benutten, maar ook de risico's van mediagebruik te beperken.

Online lesgeven

Scholen moesten in de afgelopen periode een vliegensvlugge transitie naar online onderwijs maken. Corona heeft wellicht de impuls gegeven, maar ook na de pandemie zal online lesgeven relevant blijven. Afstandsonderwijs is er namelijk om allerlei redenen. Wel blijft het een uitdaging om ervoor te zorgen dat iedere leerling effectief en betrouwbaar onderwijs ontvangt, zelfs als zij op afstand leren. Door de snelle overgang naar online lesgeven kon niet altijd voldaan worden aan belangrijke leerdoelen. Juist nu er weer ruimte is kunnen onderwijsprofessionals zich verdiepen in de didactiek, effectiviteit, veiligheid en duurzaamheid van online lesgeven.

Bedrijfsvoering en facilitair

Financiën

Het goed inrichten en regelen van de financiën van een school is een voorwaarde voor goed onderwijs voor leerlingen. Denk bijvoorbeeld aan de inzet van bepaalde lesmethodes of hoeveel personeel er in dienst kan worden genomen. Ben je verantwoordelijk voor het nemen van deze beslissingen? Dan dien je niet alleen kennis te hebben over de bedrijfsvoering van je school, maar ook over het lezen, interpreteren en toepassen van financiële overzichten. Ook moet je input kunnen geven aan financieel deskundigen binnen de school, zoals het bestuur en de accountant. Een grote verantwoordelijkheid dus.

Logistiek

Van digitale leerlingvolgsystemen en digitale toetsingssystemen tot het creëren van de mogelijkheid om zowel fysieke als digitale lessen te volgen. Van het maken van een les- of schoonmaakrooster tot het regelen van fysieke of digitale leermiddelen in de les. Logistiek richt zich niet alleen op techniek. Het behouden van genoeg leraren en onderwijs-ondersteunend personeel om de lessen te verzorgen, is bijvoorbeeld ook een grote logistieke uitdaging.

Privacy/AVG

Privacy gaat in eerste instantie over het recht om bepaalde gegevens anoniem – of voor jezelf – te houden. In Nederland hebben we de AVG-wet (Algemene Verordening Gegevensbescherming) om deze rechten te beschermen. Scholen krijgen hiermee te maken omdat zij toegang hebben tot de persoonsgegevens van leerlingen. Maar ook het filmen in de klas of de foto's van een schoolfotograaf vallen onder de AVG-wet.

Systeembeheer en ICT

ICT staat voor informatie- en communicatietechnologie en wordt steeds relevanter voor scholen en leraren. In de afgelopen jaren hebben veel scholen een omslag gemaakt in hoe ze omgaan met ICT op school en in de klas. Hierdoor hebben veel scholen een (interne) systeembeheerder nodig. De systeembeheerder is verantwoordelijk voor de goede werking van het computersysteem, het maken van back-up's, het uitvoeren van updates in de hard- en software, en de ondersteuning van ICT gebruik binnen de school.

Wettelijke kaders

In Nederland gelden verschillende wetten die betrekking hebben op het onderwijs. Zo is er natuurlijk aandacht voor het onderwijs in de *Grondwet* en is het *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)* van belang voor het onderwijs. Ook zijn er wetten die specifiek gericht zijn op het onderwijs, bijvoorbeeld de *Wet op het primair onderwijs (WPO)* en de *Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)* en de *leerplichtwet*. Veel in het nieuws is de *Wet passend onderwijs*, waarbij je als school elke leerlingen een zo passend mogelijke vorm van onderwijs moet aanbieden.

Gezondheid en veiligheid

Discriminatie en racisme

Discriminatie betekent het ongelijk of oneerlijk behandelen van personen, bijvoorbeeld om hun uiterlijk, geslacht of geloof. Racisme is een veel voorkomende vorm van discriminatie, namelijk op basis van huidskleur. Discriminatie kan schadelijke gevolgen hebben op de lichamelijke en geestelijke gezondheid, ook al bij jonge kinderen.

Pesten

Sinds 1 augustus 2015 bestaat er een wettelijke zorgplicht voor sociale veiligheid op school, en het aanpakken van pesten hoort daar ook bij. Een anti-pestprogramma is niet wettelijk verplicht, maar scholen moeten wél zorgen voor:

- Een sociaal veiligheidsbeleid dat pesten tegengaat en de sociale, fysieke en mentale veiligheid van leerlingen beschermt;
- Het controleren van de veiligheid van leerlingen (a.d.h.v. een jaarlijks onderzoek);
- Iemand binnen de school die zorgt dat het veiligheidsbeleid echt wordt gevolgd;
- Iemand die het aanspreekpunt is voor leerlingen die slachtoffer zijn van pesten.

Radicalisering en polarisatie

Radicalisering kan op diverse manieren worden beschreven. In het onderwijs is er vaak sprake van een leerling die in aanraking komt met radicaal, extremistisch gedachtegoed – het wij-zij-denken – en afdrijft van de democratie. De leerling komt dan in contact met andere, geradicaliseerde mensen die dezelfde overtuigingen hebben, raakt geïnspireerd en gaat er steeds verder in op. Radicalisering is niet verbonden aan een specifieke etnische, culturele, religieuze of politieke groep.

Seksualiteit en diversiteit

De thema's seksualiteit en diversiteit zijn belangrijk om bespreekbaar te maken in het onderwijs, om hun ontwikkelingen op een positieve manier te begeleiden. Ook bij jongere kinderen. Belangrijke onderdelen zijn seksuele ontwikkeling, seksueel gedrag en consent, en seksuele (of intieme) relaties.

Sociale veiligheid

Als je voor de klas staat, ben jij als leraar verantwoordelijk voor het creëren van een positieve, sociaal veilige sfeer. Er zijn verschillende factoren die hierbij spelen:

- zorgen dat leerlingen positieve ervaringen opdoen met zowel het leren zelf als het meedoen binnen een groep;
- zorgen dat iemand zich fysiek, mentaal en sociaal goed voelt;
- zorgen dat je gezonde grenzen stelt als leraar, en dat leerlingen ook gezonde grenzen stellen aan het gedrag tegenover elkaar.

Sporten en (buiten) spelen

Buitenspelen, thuis of op school, gebeurt steeds minder terwijl het belang ervan steeds duidelijker wordt. In de frisse buitenlucht ontdek je de ruimte om je heen. Je ontdekt de natuur en bent in beweging. Tijdens 'vrij spel situaties' komen vele vaardigheden aan bod zoals met elkaar op ontdekking gaan, samen een spel bedenken, ruzies weer goed maken en plezier hebben.

Veiligheid en wapenbezit

Wapenbezit onder jongeren, van een keukenmes tot aan een vuurwapen, komt steeds meer voor in Nederland. Het is dus waarschijnlijk dat je er op school ook mee te maken krijgt. Wapenbezit bij leerlingen is voor elke leraar een uitdagende situatie. Hoe ga je hiermee om? Scholen besteden hier steeds vaker aandacht aan, bijvoorbeeld door medewerkers te scholen in omgaan met dreigende situaties, maar ook door te leren wat je in de aanloop er naartoe kunt doen. Wat zijn opvallende signalen om op te merken?

Voeding en gezondheid

Vitrines vol groenten en fruit, gezonde broodjes en flesjes water: de schoolkantine is dé plek om kinderen en jongeren bewust te maken van gezonde en duurzame voeding. En dat is belangrijk, want gezondheid draagt bij aan minder schooluitval, een gezondere leefstijl en betere schoolprestaties. Gezonde voeding maakt een gezonde school, wat zorgt voor gezonde leerlingen. Hoe kun je ervoor zorgen dat jouw leerlingen kiezen voor gezondere en duurzamer voeding? Welke visie heeft jouw school op gezond eten en drinken en wat doet de school om bij te dragen aan de gezondheid en goed eetgedrag van de leerlingen?

Weerbaarheid

Weerbaarheid gaat over mentaal én fysiek weten hoe je jezelf moet beschermen en wanneer en hoe je grenzen aan moet geven. Genoeg weerbaarheid kan bijvoorbeeld voor leerlingen voorkomen dat ze gepest worden, of dat ze in ieder geval weten hoe ze er goed mee om kunnen gaan. Het gaat ook over het leren omgaan met werkdruk en daar een grens in trekken wanneer dat nodig is. Leerlingen krijgen dit niet altijd mee van huis, of hebben die weerbaarheid in sommige gevallen juist thuis nodig en moeten ergens anders de goede voorbeelden leren.

Leiderschapspraktijken

Leidinggeven aan verbinding met de (bredere) omgeving

Als schoolleider anticipeer je op ontwikkelingen en zet je dit om in strategisch en maatschappelijk ondernemend handelen. Je geeft doelbewust vorm aan verbinding en samenwerking met de omgeving, om onderlinge relaties, onderwijsprocessen en leerresultaten te optimaliseren en om vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid ook bij te dragen aan de omgeving.

Bij deze leiderschapspraktijk horen de volgende aspecten: anticiperen op ontwikkelingen, zorgen voor doelgerichte verbindingen en samenwerkingen, samenwerken met ouders, vorm geven aan verantwoording, netwerken benutten, en ruimte bieden voor ondernemerschap.

Leidinggeven aan de onderwijskwaliteit

Als schoolleider houd je zicht op de onderwijskundige en pedagogische processen in de school. Je draagt zorg voor een samenhangend curriculum, voor de personele en organisatorische inrichting en voor ondersteuning van het primaire proces. Op basis van systematische en cyclische informatieverzameling organiseer je ondersteuning en feedback aan leraren.

Bij deze leiderschapspraktijk horen de volgende aspecten: ontwikkelen en vormgeven van het curriculum, ondersteunen van leraren, evalueren van het onderwijs, bevorderen van praktijkonderzoek, zorg dragen voor passende formatie, en afschermen van leraren tegen verstoringen van hun werk.

Leidinggeven aan de schoolontwikkeling

Als schoolleider geef je samen met medewerkers vorm aan de ontwikkeling van de school als professionele organisatie. Je bevordert een professionele cultuur en leidt of ondersteunt verbeterings- en innovatieprocessen. Je bevordert gespreid leiderschap waar mogelijk en kiest een bij de ontwikkeling van de school passende veranderstrategie.

Bij deze leiderschapspraktijk horen de volgende aspecten: opstellen van beleid, bouwen aan een cultuur van respect, vertrouwen en openheid, stimuleren van samenwerking, sturing geven aan verandering, zorg dragen voor een passende managementstructuur, en bouwen aan relaties met collega-leidinggevendenden.

Leidinggeven aan de ontwikkeling van medewerkers

Als schoolleider stimuleer je een reflectieve, onderzoekende houding op alle niveaus binnen de organisatie en vervul je daarbij zelf een voorbeeldrol. Om de betrokkenheid en leerbereidheid van medewerkers te bevorderen ga je het gesprek aan over opvattingen en drijfveren.

Hierbij horen de volgende aspecten: bevorderen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor leerlingen, bevorderen van kritische reflectie en het stellen van vragen, stimuleren en ondersteunen van ontwikkeling, zicht hebben op en versterken van kwaliteiten van medewerkers.

Leidinggeven aan visiegestuurd werken

Als schoolleider geef je leiding aan het ontwikkelen, concretiseren en communiceren van een gezamenlijke inspirerende visie op leren, onderwijzen en pedagogisch handelen. Hierbij gebruik je gezamenlijke waarden als basis. De visie is voldoende concreet, zodat deze sturing geeft aan het primaire proces. Je geeft daarmee richting aan de toekomst van de school.

Bij deze leiderschapspraktijk horen de volgende aspecten: focus houden op het leerproces van leerlingen, gezamenlijk formuleren van een gedeelde visie, verbinden van waarden en visie aan de praktijk, hoge verwachtingen hebben van de prestaties en mogelijkheden en het helder communiceren van de visie.

ADHD

ADHD staat voor *Attention Deficit Hyperactivity Disorder*. Er worden vaak drie verschillende soorten ADHD onderscheiden die je binnen jouw klas kunt tegenkomen. Zo zijn er leerlingen die vooral moeite hebben om hun aandacht ergens bij te houden, leerlingen die vooral hyperactief en impulsief zijn, en leerlingen die dit beide ervaren. ADHD heeft een leerling voor altijd. Daarom moeten er aanpassingen worden gedaan om met ADHD om te gaan in de klas, bijvoorbeeld door instructies kort te houden, te werken met vaste schema's en de leerling een rustige plek in het klaslokaal te geven.

Autisme

Er zijn grote verschillen tussen leerlingen met autisme. Daarom zijn er ook veel verschillende benamingen, bijvoorbeeld Asperger of PDD-NOS. Tegenwoordig wordt vaak de term autismespectrumstoornis (ASS) of kortweg gewoon autisme gebruikt. Kenmerken van leerlingen met autisme zijn dat ze beperkingen hebben in de sociale interactie en communicatie, en dat ze herhalende patronen van gedrag en beperkte interesses laten zien. Hierdoor hebben ze ook veel positieve kenmerken, zoals oog hebben voor detail, analytisch kunnen denken en creatief zijn.

Diagnosticeren

Diagnosticeren is het vaststellen van een diagnose aan de hand van kenmerken en symptomen, bijvoorbeeld het vaststellen van ADHD bij een leerling. Aangezien kinderen een groot deel van de tijd op school zijn, is er voor jou als onderwijsprofessional een belangrijke taak om te helpen bij het stellen van een diagnose. Een leerling kan zich namelijk thuis anders gedragen dan op school. En problemen die te maken hebben met leren zoals faalangst en hoogbegaafdheid, worden vaak eerder op school gezien dan thuis.

Dyscalculie

Dyscalculie is een rekenstoornis. Leerlingen met dyscalculie hebben problemen met het automatiseren van rekenfeiten en de toepassing daarvan in de aanpak van rekenvragen. Ze hebben problemen met getalbegrip, wat te maken heeft met het kunnen begrijpen, vergelijken en manipuleren van hoeveelheden. Kenmerken van dyscalculie zijn het overslaan van getallen bij het tellen en moeite hebben met het meten van voorwerpen.

Dyslexie

Dyslexie betekent letterlijk 'niet goed kunnen lezen'. Dit komt erop neer dat leerlingen met dyslexie een hardnekkig probleem hebben bij spelling en lezen op woordniveau. Kenmerken van dyslexie zijn het omdraaien van letters ('b' en 'd') en het door elkaar halen van letters ('dorp' en 'drop').

Hoogbegaafdheid

Een leerling is hoogbegaafdheid als hij of zij een IQ heeft van boven de 130. Maar hoogbegaafdheid is meer dan alleen intelligentie. Hoogbegaafde leerlingen hebben een andere manier van denken en doen. Zo zijn kenmerken van hoogbegaafdheid creativiteit, doorzettingsvermogen en behoefte aan autonomie.

Kinderen met trauma

Trauma betekent dat iemand iets heeft meegemaakt wat zo pijnlijk, extreem of schokkend was dat het niet goed lukt om er mee om te gaan. Dit leidt soms tot gevoelens van angst, woede of eenzaamheid. Leerlingen bij jou op school kunnen ook trauma's hebben, doordat ze bijvoorbeeld gepest werden, een erg ongeluk hebben gehad, vluchteling zijn of een ouder hebben verloren. Deze trauma's kunnen zich uiten doordat de leerling zich terugtrekt of heel somber is, maar ook in andere gedragsproblemen zoals woede-uitbarstingen, concentratieproblemen of druk gedrag.

Leer- en faalangsten

Leerlingen met leer- en faalangsten zijn vaak bang om fouten te maken en niet aan verwachtingen te voldoen. Door deze angst om te falen, loopt de leerling vast. Een leerling kan bijvoorbeeld een black-out krijgen tijdens een toets. Kenmerken van leerlingen met leer- en faalangsten zijn stil worden, maar ook juist stoer gedrag vertonen. Ze kunnen overmatig vragen gaan stellen, of geen vragen meer stellen. Hierdoor is het herkennen van deze angsten moeilijk.

Taalontwikkelingsstoornis

Een taalontwikkelingsstoornis (TOS) is een beperking in het taalbegrip of de taalproductie. De taalontwikkeling verloopt anders dan gewoonlijk en de oorzaak is niet te herleiden tot bijvoorbeeld hersenletsel, intelligentieproblemen, gehoorverlies, of sociaal-emotionele problemen. Een TOS kan zich uiten in verschillende gebieden zoals taalbegrip, taalproductie, taalgebruik, gesproken taal of geschreven taal. Het is belangrijk dat een taalontwikkelingsstoornis vroegtijdig gesignaleerd wordt, omdat kinderen met een TOS zich door hun beperking gefrustreerd in hun communicatie kunnen voelen.

Didactiek

Didactiek gaat over het overdragen van kennis, vaardigheden en inzicht van de leerkracht naar de leerling. Hierbij moet je als leerkracht bedenken wat leerlingen moeten leren, hoe ze dat het beste kunnen leren en welke methodes hierbij het beste zijn. Didactiek gaat dus onder andere over het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van de les.

Om dit goed te kunnen, moet je als leerkracht over verschillende didactische vaardigheden beschikken. Denk hierbij aan inspireren, motiveren, omgaan met vragen en omgaan met weerstand. Je kunt ook didactische werkvormen gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan een memory-spel om leerlingen de woordenschat te laten oefenen.

Expliciete directe instructie

Het doel van expliciete directe instructie (EDI) is om leerstof succesvol aan te leren aan alle leerlingen. EDI bestaat uit een aantal vaste lesonderdelen: een lesdoel, activeren van voorkennis, onderwijzen van het concept en de vaardigheid, belang van de les, begeleide inoefening, lesafsluiting en zelfstandige verwerking. Tijdens de verschillende lesonderdelen controleer je als leerkracht steeds of alle leerlingen de lesstof begrijpen. Als blijkt dat het lesdoel door sommige leerlingen niet is bereikt, kan je aan deze leerlingen verlengde instructie geven.

Klassenmanagement

Klassenmanagement omvat alle maatregelen die een leerkracht neemt om een ideaal leer- en werkklimaat te creëren. Het gaat hierbij om regels, methoden, manier van werken en de relatie tussen leerkracht en leerlingen. Goed klassenmanagement krijg je als leerkracht door duidelijk en consequent te zijn, zo weten jouw leerlingen waar ze aan toe zijn en kan je problemen zo veel mogelijk voorkomen. De kern van goed klassenmanagement is zorgen voor een positief werkklimaat, waar iedere leerling tot bloei kan komen.

Motivatie

Motivatie is de drive die zorgt voor vastberadenheid in de activiteit. Motivatie kan leiden tot betere leerprestaties en meer doorzettingsvermogen. Te weinig motivatie kan daarentegen juist leiden tot een verminderde prestatie. Zowel te veel als te weinig uitdaging in het onderwijs kan de oorzaak zijn van demotivatie bij leerlingen. Gelukkig zijn er talloze tips en tricks om deze motivatie te verhogen. Door leerlingen onder andere meer keuzevrijheid te geven en na te laten denken over hun eigen belang bij een bepaalde taak, verhoog je de motivatie.

Observeren

Observeren is het bewust waarnemen van een persoon. Dat kan bijvoorbeeld gaan over een handeling van één leerling, maar ook de houding, gedrag of interacties tussen meerdere leerlingen. Observeren doe je zonder hierbij direct te oordelen. Hierdoor kan je informatie zien die je in eerste instantie misschien gemist zou hebben. Observeren is daarom belangrijke vaardigheid om te bezitten in het onderwijs. Er zijn verschillende observatietools die je kan inzetten. Zo kan je een video-opname gebruiken om je didactische vaardigheden te bekijken of kan je een observatielijst gebruiken in de klas.

Pedagogiek

Pedagogiek is de wetenschap rondom opvoeding. Pedagogen kijken onder andere naar de ontwikkelingsfasen van een kind, de relatie met de omgeving en welke invloed dit heeft op de ontwikkeling. Op een systematische manier probeert pedagogiek kennis te verwerven over de ontwikkeling van een kind tot volwassenheid. Als onderwijsprofessional kun je actief bijdragen aan het in beweging zetten van veranderingen binnen de pedagogiek. Je bent ten slotte een schakel in de keten van complexe vraagstukken en kun daarmee onderdeel van het probleem of de oplossing zijn.

Spreek- en presentatievaardigheden

Je wil je leerlingen zoveel mogelijk meegeven. Je bent immers niet voor niets leraar geworden. Toch kan het met de vele impulsen en prikkels in de samenleving lastig zijn om je klas te motiveren en hun aandacht vast te houden. Het is dus belangrijk dat je als leraar de juiste gereedschappen hebt op het gebied van spreek- en presentatievaardigheden om ervoor te zorgen dat je klas graag naar je luistert en jouw lesstof maximaal opneemt. Het gaat dan niet om wat je zegt maar ook juist om hóé je het zegt. Denk bijvoorbeeld aan je stemgebruik en lichaamstaal, maar ook aan authenticiteit en autoriteit.

Taakgericht werken

Taakgericht werken is een verzamelnaam voor alle gedragingen die betrokkenheid bij instructie of een taak indiceren. Leraren vervullen een sleutelrol in het taakgericht werken van leerlingen. Door middel van een duidelijke structuur en gerichte feedback kun je als leraar zorgen dat leerlingen rustig, geconcentreerd en gefocust aan hun taak kunnen werken. Maar je kunt ook actief leidinggeven aan het taakgericht werken van de klas. Door de leerlingen te laten weten wat zij kunnen verbeteren in bijvoorbeeld de werkhouding, of door juist complimenten te geven en het zelfvertrouwen te vergroten, zul je taakgericht werken bevorderen en zo de kwaliteit van het onderwijs verbeteren.

Concentratie

Om je te kunnen concentreren zijn vele factoren van invloed. Het ongeconcentreerde gedrag observeren en het goed in kaart brengen daarvan helpt inzicht te krijgen in hoe je leerlingen kunt begeleiden. Het kan ook zo zijn dat de lesstof niet goed aansluit bij de interesse van de leerling. Voor de ene leerling is de lesstof dan te makkelijk, voor de andere te moeilijk.

Gedragsproblemen

Leerlingen kunnen wel eens brutaal, ongehoorzaam of boos zijn. Gebeurt dit vaak en gedurende een lange tijd zodat het gedrag nadelige gevolgen heeft voor de leerling? Dan spreken we van gedragsproblemen. Denk bijvoorbeeld aan opstandig gedrag, liegen, agressie en ongevoeligheid. Gedragsproblemen kunnen zorgen voor een negatief zelfbeeld, sociale uitsluiting en zelfs leiden naar crimineel gedrag. Als onderwijs-professional kun je gedragsproblemen signaleren en bijdragen aan de behandeling, zodat de leerling en de omgeving kunnen leren hoe er met het gedrag kan worden omgegaan.

Groepsvorming

Zeker in deze eerste fasen van de groepsvorming heb je als leerkracht invloed. Door kinderen positief kennis met elkaar te maken en door aandacht te besteden aan groepsafspraken heb je hier later in het schooljaar veel profijt van. Activiteiten waar je aan kunt denken zijn kennismakingsspelletjes of activiteiten zoals 'Over de streep' waarbij verschillen en overeenkomsten met elkaar zichtbaar worden. Ook stel je hierbij samen klassenafspraken op.

Mindfulness voor leerlingen

Mindfulness betekent dat leerlingen met hun aandacht in het hier en nu zijn: je focust op wat er op dit moment om je heen gebeurt. Zo is uit onderzoek gebleken dat door mindfulness symptomen als stress, angst en depressie dalen. Ook kan het bijdragen aan een goede sfeer in de klas en een verbeterde concentratie.

Onderwijsachterstand

Als een leerling eenmaal een achterstand heeft, is dit vaak moeilijk om in te lopen. Met het 'Onderwijsachterstandenbeleid' (OAB) heeft de overheid het doel om de onderwijsongelijkheid die het gevolg is van verschillen in gezinsomstandigheden waarin kinderen opgroeien te bestrijden. Dit begint al op jonge leeftijd door kinderen met een taalachterstand te herkennen en te ondersteunen. Dit gebeurt onder andere door het aanbieden van VVE programma's (Voor- en Vroegschoolse Educatie) voor peuters van twee tot vier jaar op het kinderdagverblijf of peuterspeelzaal.

Relatie leraar-leerling

Leerlingen die een goede band hebben met hun leraar hebben meer zelfvertrouwen, zijn meer betrokken en er is een betere sfeer in de klas. Jij kan als leraar deze band opbouwen door goed te luisteren en te kijken naar wat een leerling nodig heeft. Ook het stellen van duidelijke afspraken helpt. Zo weet iedereen in de klas waar hij of zij aan toe is. Dat geeft de leerlingen veiligheid en houvast en zo kan je een ontspannen sfeer creëren in de klas.

Studievaardigheden en huiswerk

Studievaardigheden zijn vaardigheden die leerlingen nodig hebben bij het leren en het maken van huiswerk. Denk bijvoorbeeld aan informatie opzoeken, samenvatten, plannen, presenteren, samenwerken en reflecteren. Door al deze vaardigheden goed te beheersen, kan een leerling zelfstandig leren en huiswerk maken. Als leraar kan je leerlingen begeleiden door de studievaardigheden te koppelen aan actuele lesstof. Ook kun je door hard op te denken studievaardigheden voordoen, waardoor je inzicht geeft in de strategie en jouw denkstappen. Controleer achteraf of leerlingen het huiswerk begrepen hebben en kijk samen waar het eventueel is misgegaan.

Burgerschap

Scholen zijn wettelijk verplicht om leerlingen burgerschapsonderwijs te geven. Kinderen moeten leren over de democratie en de daarbij horende rechten. Ook moeten ze leren over de verschillen die er kunnen zijn tussen mensen door een godsdienst, afkomst, handicap, etc. en dat iedereen gelijk behandeld moeten worden. Hierbij gaat het om de vorming van de houding en de vaardigheden die behoren tot het goed kunnen functioneren in de maatschappij, zoals het leren samenwerken en een mening vormen.

Curriculum ontwikkelen

Een curriculum is het leerplan van de school, waarin de inhoud en de doelen staan van wat de leerlingen of studenten moeten leren. In het curriculum bepaalt de school onder andere wat de vakken zijn die gegeven worden en de onderwerpen die behandeld moeten worden. Vanuit het ministerie van Onderwijs worden de kerndoelen en de eindtermen vastgesteld. Scholen richten dan het curriculum in naar hun eigen visie, maar wel op basis van de wettelijke eisen vanuit de overheid.

Filosofie

Filosofie, ook wel wijsbegeerte genoemd, is de (wetenschappelijke) zoektocht naar kennis, wijsheid en de aard van dingen. Het idee heerst dat filosofie moeilijk is en daarom niet geschikt is voor kinderen, maar niet is minder waar! Juist door met je leerlingen te filosoferen leren zij om te verwoorden waar ze over denken en welke meningen en ideeën ze hebben, en filosofie wordt een steeds belangrijker deel van onderwijs. In plaats van een ander na te praten, gaan leerlingen middels een filosofisch gesprek zelf kritisch na te denken.

Klimaat en duurzaamheid

Het klimaat, ofwel het gemiddelde weer over een bepaalde periode, is in verandering. Dat we richting een duurzamere toekomst moeten is duidelijk, maar hoe we daar gaan komen blijft een ontwikkelend onderwerp. Als leraar draag je de verantwoordelijkheid om nieuwe generaties te stimuleren om actief bij te dragen aan het verduurzamen van onze planeet.

Leerdoelen en -lijnen

Leerdoelen en leerlijnen zijn bedoeld om richting te geven aan wat scholen leerlingen moeten leren om hen goed voor te bereiden op de maatschappij en de toekomstige arbeidsmarkt. Leerdoelen en leerlijnen geven inzicht in structuur en inhoud van (een deel van) de lesstof. Een leerlijn is een uitwerking van de algemene kerndoelen (opgesteld door de overheid) naar concrete leerdoelen in wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Deze zijn onderverdeeld in doelen per leerjaar, die op hun beurt zijn onderverdeeld in tussenstappen, vakken, vaardigheden, onderwerpen, et cetera.

Leesonderwijs bestaat uit technisch lezen, begrijpend lezen, informatie verwerven en het stimuleren van vrij lezen (leesmotivatie). Nederlandse kinderen lezen steeds minder en steeds minder goed. Hoe kunnen leraren het technisch, begrijpend en vrij lezen bij leerlingen stimuleren en verbeteren? Hoe kunnen leraren omgaan met dyslexie of een andere leerstoornis bij het lezen? Welke rol spelen ouders? Welk effect heeft voorlezen of het hebben van een klassenbibliotheek? Door in te zetten op goed leesonderwijs verbeter je de leesprestaties op jouw school en het leesplezier van jouw leerlingen.

Rekenen

Rekenen is een kernvak binnen het onderwijs en vergt kwalitatieve en effectieve begeleiding. Je kunt bij rekenen onder andere denken aan getallen en bewerkingen, meten en meetkunde en wiskundig inzicht en handelen. Het rekenonderwijs is volgens de Onderwijsinspectie ondermaats, omdat het nog niet voldoende wordt afgestemd op de mogelijkheden en behoefte van elke leerling. Er worden dan ook steeds meer eisen gesteld aan het rekenonderwijs. Denk bijvoorbeeld aan meer aandacht voor differentiatie, inclusief onderwijs en stimulatie van leerlingen met een leerachterstand. Een constante professionalisering van leraren op het gebied van rekenen is dan ook onmisbaar.

Schrijven en spelling

Schrijven en spelling hebben een belangrijke plaats in het onderwijs. Ze draaien niet alleen om de manier waarop je een woord schrijft, maar omvatten ook alle regels die we hebben om een taal weer te geven. Schrijven en spelling maken deel uit van een totaalprogramma waarmee beginnende geletterdheid gestimuleerd wordt. Leraren kunnen deze geletterdheid bevorderen door middel van een goede instructie, begeleide inoefening en zelfstandige verwerking. Hoe dat vorm krijgt, verschilt per school, les en leraar. Door middel van cursussen en opleidingen of door je te verdiepen in specifieke lesmethodes kun je lessen ontwikkelen die effectief en plezierig zijn voor je klas.

Taalonderwijs

Taal is een onmisbaar onderdeel van het onderwijs. Zonder taal is het moeilijk om deel te nemen aan de maatschappij. Taalonderwijs gaat over het leren van de Nederlandse taal, de basiskennis zoals woordenschat, de spelling- en grammaticaregels, spreekwoorden en gezegden leren, maar ook de spreek- en luistervaardigheid. Taalonderwijs hoeft niet alleen binnen vastomlijnde kaders voor te komen, maar ook binnen andere lessen kan er gewerkt worden aan taal. Bij biologie of geschiedenis nieuwe woorden/begrippen leren, bij rekenen verhaaltjessommen maken, dit zijn enkele voorbeelden van geïntegreerd taalonderwijs. Taalonderwijs kan heel divers worden vormgegeven, afhankelijk van de visie die een school heeft op taalonderwijs.

CAO

In de CAO, of Collectieve Arbeidsovereenkomst, kun je alle richtlijnen voor je salaris en secundaire arbeidsvoorwaarden vinden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan pensioenopbouw, vakantiedagen en scholingsbudget. Over het algemeen worden de verschillende CAO's van het onderwijs als complexe documenten ervaren. Toch is het van belang om op de hoogte te blijven van de rechten en plichten die worden uiteengezet in de CAO.

Netwerken

Netwerken is simpelweg gezegd het vinden en onderhouden van contacten. Deze contacten zijn waardevol om je te ontwikkelen binnen je werkveld en in je loopbaan. Je helpt je contacten, maar je contacten helpen jou ook. Zo kun je bijvoorbeeld nieuwe dingen leren door de kennis van je contacten in te zetten.

Onderhandelen

Wanneer we spreken over onderhandelen hebben we het vaak over de arbeidsvoorwaarden: hoeveel salaris ga je verdienen, hoeveel vakantiedagen mag je opnemen en wat voor scholingsbudget ontvang je? Als je eenmaal ja gezegd hebt, is het lastig om hier zomaar verandering in te brengen. Het is dus belangrijk om goed na te denken over wat je belangrijk vindt en de ruimte neemt om te onderhandelen.

Solliciteren

Wil je als onderwijsprofessional beter voorbereid solliciteren? Of je nu met veel plezier zoveel mogelijk brieven de deur uit doet en vrolijk van gesprek naar gesprek gaat of juist 's nachts wakker ligt van het idee dat je moet gaan solliciteren: iedereen kan wat tips en handvatten gebruiken om ontspannen en met zelfvertrouwen het sollicitatieproces in te gaan.

Startende leraar

Je hebt je diploma op zak en bent er klaar voor om voor de klas te staan. Tijdens je opleiding heb je al een mooie basis gelegd en de nodige ervaring opgedaan. Zelfstandig op een nieuwe school komen werken is een leuke uitdaging waarbij het belangrijk is dat je jouw draai gaat vinden. Het is belangrijk dat jouw nieuwe school daarbij de juiste begeleiding biedt, bijvoorbeeld door intervisiebijeenkomsten of coaching.

Studiereizen

Een studiereis kan door zowel leraren als studenten of leerlingen gemaakt worden en heeft een educatief doel. Dit kan zijn om een andere cultuur te proeven, inspiratie op te doen, meer te leren over onderwijsontwikkelingen of de horizon te verbreden. Een studiereis kan in binnen- en buitenland gemaakt worden naar bijvoorbeeld een andere school, een onderwijs conferentie of een onderwijsprofessional.

Onderwijsvormen

Bewegend leren

Bewegend leren is het bewegen tijdens of naast cognitieve leeractiviteiten van de leerlingen. Zo kan het bijvoorbeeld naast leeractiviteiten plaatsvinden door in een pauze even wat lichaams oefeningen te doen. Bewegend leren vindt plaats tijdens leeractiviteiten als leerlingen bijvoorbeeld bewegen bij het optellen of spellen.

Bijzonder onderwijs

Bijzonder onderwijs is elk soort onderwijs dat geen openbaar onderwijs is. Dit kan onderwijs zijn vanuit een religieuze visie, bijvoorbeeld christelijk of islamitisch onderwijs, vanuit een levensovertuiging, bijvoorbeeld humanistisch onderwijs, of vanuit een onderwijskundige visie, bijvoorbeeld dalton- of montessorionderwijs.

Combinatieklas

Combinatieklassen zijn klassen waarin leerlingen van twee of meer jaargroepen gezamenlijk onderwijs krijgen. Uit onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat in combinatiegroepen de kwaliteit van lessen vaker onvoldoende was dan in homogene groepen. Daarnaast blijkt ook dat er in combinatiegroepen een veel groter beroep wordt gedaan op de didactische vaardigheden van leerkrachten. Maar een combinatieklas kan ook voordelen hebben. Zo kunnen de jongere kinderen leren van de oudere kinderen.

Daltononderwijs

Het Daltononderwijs valt onder het traditioneel vernieuwingsonderwijs en legt onder andere de nadruk op zelfstandigheid, samenwerking en vrijheid in gebondenheid. Leerlingen worden gestimuleerd om zowel zelfstandig als samen te leren en keuzes te maken.

Internationale schakelklassen / NT2

Een internationale schakelklas is een klas waarin leerlingen van 12 tot 18 jaar extra les krijgen in taal, lezen en uitbreiding van hun woordenschat. Het doel is om leerlingen zo snel mogelijk Nederlands te leren, zodat zij naar het reguliere voortgezet onderwijs kunnen. In de internationale schakelklas wordt extra aandacht besteedt aan Nederlands als tweede taal, oftewel NT2.

Jenaplanonderwijs

Het Jenaplanonderwijs valt onder het traditioneel vernieuwingsonderwijs en legt onder andere de nadruk op de unieke mens en een eigen identiteit. Leerstof komt altijd voort uit de leefwereld van de leerlingen en de leerling staat altijd centraal, waardoor geen Jenaplanschool hetzelfde is. Jenaplanonderwijs hecht veel waarde aan gespreksvoering, spelen, werken en vieren. Leerlingen leren in een stamgroep, waar kinderen van verschillende leeftijden, niveaus en culturen bij elkaar zitten.

Montessorionderwijs

Het Montessorionderwijs valt onder het traditioneel vernieuwingsonderwijs en legt onder andere de nadruk op het zelfstandig leren en werken. Er wordt vertrouwd op de natuurlijke en noodzakelijke drang van de leerling om zichzelf te ontwikkelen. Met het speciale Montessorimateriaal leren kinderen spelenderwijs in klassen met verschillende leeftijdsgroepen. De leerlingen kiezen zelf met welk materiaal ze willen werken en of ze dit individueel of in groepjes willen doen. Het onderwijsconcept is inzetbaar op de voor- en basisschool en binnen het voortgezet onderwijs.

Onderzoekend leren

Onderzoekend leren is een methode waarbij leerlingen worden gestimuleerd om zelf actief bezig te gaan om vragen te stellen en onderzoek te doen om deze vragen te beantwoorden. Leerlingen doorlopen hierbij een onderzoekscyclus. Stappen in zo'n cyclus zijn: verwonderen, verkennen, onderzoek opzetten, onderzoek uitvoeren, concluderen & presenteren. Na het doorlopen van de cyclus kan de leerling met kennis die hij of zij heeft opgedaan gaan verbreden en verdiepen in een nieuwe cyclus.

Ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)

Ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO) legt de nadruk op de ontwikkeling van de persoonlijke identiteit van leerlingen. Het concept van OGO is gebaseerd op de theorie van Vygotsky. Een centraal concept in die theorie en bij OGO is de zone van naaste ontwikkeling. Bij de zone van naaste ontwikkeling gaat het om het randje van ontwikkeling waarbij een leerling iets nog net niet kan. Met de juiste hulp en begeleiding kan de leerling het net wel, en daarmee ontwikkelt de leerling zich verder. Als leerkracht of pedagogisch medewerker loopt jouw begeleiding dus altijd iets voor op de ontwikkeling van de leerling, om zo de leerling elke keer een stapje verder te laten ontwikkelen.

Voor en vroegschoolse educatie (VVE)

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is een programma dat zich richt op jonge kinderen met een (mogelijke) onderwijsachterstand. Door naar de VVE te gaan, wordt geprobeerd deze mogelijke achterstand tegen te gaan en zo deze leerlingen goed voor te bereiden voor de basisschool. Het goed starten van de basisschool heeft een positief effect op hun verdere schoolloopbaan.

Baby's en peuters

Vanaf de geboorte tot ongeveer 1 jaar noem je een kind een baby, tussen de leeftijd van 1 tot 2 jaar spreek je over een dreumes en vanaf 2 jaar tot 4 jaar zit een kind in de peutertijd. Als pedagogisch medewerker heb je een belangrijke rol in het stimuleren van de ontwikkeling van baby's en peuters. Door minderen met blokken te laten spelen stimuleert bijvoorbeeld de motorische ontwikkeling en met samenspel stimuleer je de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Kleuters

In de leeftijd van 4 tot 6 jaar zit een kind in de kleutertijd. Vanaf deze leeftijdsfase gaan leerlingen naar de basisschool. Kleuters zijn minder egocentrisch dan peuters en beginnen meer het besef te krijgen dat ze deel uitmaken van verschillende werelden. Ook gaan ze realistischer en abstracter denken.

Motorische ontwikkeling

De motorische ontwikkeling van je leerlingen bestaat uit twee soorten die nauw met elkaar verbonden zijn: de grove en de fijne motoriek. Grove motoriek gaat om het bewegen van het hele lichaam, bijvoorbeeld lopen. Fijne motoriek gaat vooral om het bewegen met de handen, bijvoorbeeld schrijven. De meeste motorische vaardigheden worden aangeleerd door te spelen.

Neuropsychologie en executieve functies

Executieve functies zijn de uitvoerende functies van je hersenen, en hebben dus een neuropsychologische basis. Executieve functies zijn bijvoorbeeld plannen, emotieregulatie en het gebruik van het werkgeheugen. Executieve functies gebruik je niet apart, maar in samenhang met elkaar. Daarom is het belangrijk dat alle executieve vaardigheden goed worden ontwikkeld.

Ontwikkelingsachterstand

Leerlingen met een onderwijsachterstand herken je doordat ze een verschil in prestaties hebben met een vergelijkbare groep. Deze achterstanden kunnen onder andere komen door een leer- en ontwikkelingsstoornis, of een verstandelijke of een lichamelijk beperking. Ontwikkelingsachterstanden wijzen vaak ook op kansenongelijkheid.

Ontwikkelingsvoorsprong

Een ontwikkelingsvoorsprong heeft een leerling als hij of zij een voorsprong heeft in ontwikkeling in vergelijking met het niveau wat je verwacht op diens leeftijd. Ontwikkelingsvoorsprongen komen vooral voor bij jonge kinderen, bijvoorbeeld kleuters. Dit komt omdat bij deze leeftijdsgroepen je nog niet duidelijk kan zeggen of een leerling hoogbegaafd is. Een ontwikkelingsvoorsprong kan tijdelijk zijn.

Pubers

Tijdens de puberteit vindt er ook een ‘snoeiproces’ in de hersenen plaats. Waarbij alleen nuttige verbindingen behouden worden en de communicatie in de hersenen wordt geoptimaliseerd. Deze optimalisatie gebeurt niet in alle hersengebieden tegelijk. Door als onderwijsprofessional te begrijpen hoe het puberbrein werkt, hoe de ontwikkeling tijdens de puberteit verloopt, kan er een praktische vertaalslag gemaakt worden naar de praktijk.

Sociaal emotionele ontwikkeling

Sociaal-emotionele ontwikkeling is het ontwikkelen van een eigen persoonlijkheid. Leerlingen ontwikkelen zich sociaal, waarbij ze begrip krijgen voor anderen en positief gedrag aanleren ten opzichte van de ander. Ook ontwikkelen ze zich emotioneel, zo leren leerlingen om met hun eigen en met de gevoelens van de ander om te gaan.

Een goede sociaal-emotionele ontwikkeling is afhankelijk van de sfeer in de klas. Als leerkracht moet je zorgen dat de klas een veilige plek is voor de leerling, waarbij de leerling zichzelf kan zijn en zich optimaal kan ontwikkelen. Je kan een fijne sfeer creëren door humor te gebruiken, de nadruk te leggen op het groepsgevoel en te zorgen voor momenten van ontspanning.

Spelontwikkeling

Spel is met name bij het jonge kind belangrijk, zij leren door te bewegen en door aan te sluiten bij de beleavingswereld. Zo kun je denken aan speelhoeken in de klas die rollenspel stimuleren, het inzetten van thema's en het aanbieden van uitdagend spelmateriaal.

Als leerkracht is observeren hierin belangrijk. Door te observeren, kun je aansluiten op het spel en het spel waar mogelijk ook verrijken. Spel is vooral een belangrijk ontwikkelingselement tijdens de peuter- en kleuterperiode. Meer en meer weten we dat spel ook zeker in groep 3 en 4 en de bovenbouw een grote rol speelt bij het leren.

Taalontwikkeling

Taalontwikkeling is de wijze waarop leerlingen woorden en zinnen leren begrijpen en gebruiken. Leerlingen krijgen inzicht in hoe ze de verschillende taalregels moeten gebruiken. Dit noem je taalverwerving. Taalontwikkeling is onder te verdelen in taalinhoud, taalvorm en taalgebruik. Als de taalontwikkeling anders loopt dan verwacht, kan er sprake zijn van een taalontwikkelingsstoornis of taalontwikkelingsachterstand.

Ouders en opvoeders

Gehechtheidsproblematiek

Een veilige gehechtheid met ouders is heel belangrijk voor de ontwikkeling. Helaas gebeurt dit niet altijd en hebben sommige leerlingen een onveilige gehechtheidsrelatie met hun ouders. Op school kan je deze leerlingen helpen door te zorgen dat school wel een veilige en stabiele plek is.

Kansenongelijkheid

De basis van kansenongelijkheid ligt meestal in de kindertijd door het opleidingsniveau, het inkomen en eventuele taalachterstand van de ouders. Leerlingen met een kansenachterstand hebben extra tijd en aandacht nodig om van 0-1 naar 1-1 te komen. Als onderwijsmedewerker moet je daar dus extra tijd voor vrijmaken.

Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling en huiselijk geweld komen in alle lagen van de samenleving voor. Je kunt niet altijd merken of zien dat een kind mishandeld wordt of te maken heeft met geweld thuis. Blauwe plekken kun je niet altijd zien en kinderen durven er vaak ook niet over te praten.

Omgaan met agressie

Bij het omgaan met agressie moet je kunnen herkennen dat je te maken hebt met agressief of onredelijk gedrag, en welke vormen daarin te onderscheiden zijn. Het is belangrijk om je bewust te worden van wanneer iemand je voor het blok probeert te zetten, te discrimineren, te bedriegen of te manipuleren.

Omgaan met de thuissituatie

De situatie thuis kan voor een leerling ook op andere plekken veel invloed hebben, bijvoorbeeld op school. Thuis kunnen er andere regels gelden, zijn er geldproblemen of krijgt een leerling weinig aandacht. Hierdoor kan een leerling zich anders gedragen in de klas en wil je als leraar deze leerlingen helpen.

Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van ouders bij de schoolontwikkeling van hun kind. Denk hierbij aan het helpen met huiswerk of zelf deelnemen bij schoolactiviteiten. Deze betrokkenheid heeft positieve gevolgen voor het kind. Het is daarbij belangrijk dat er een goede communicatie is tussen de school en ouders.

Oudergesprekken

Het is belangrijk dat ouders betrokken zijn bij het onderwijs van hun kind. Hierbij is het vooral van belang dat de ouder het kind steunt en betrokken is in het onderwijsproces. Voor de leraar betekent dit dat het voeren van oudergesprekken belangrijk is. Leraren blijken echter vaak stress te ervaren tijdens het voeren van deze gesprekken.

Passend en speciaal onderwijs

(chronische) ziektes

Leerlingen die ziek, zijn heel verschillend. Sommige kunnen bijvoorbeeld niet naar school, terwijl andere dat wel kunnen maar extra ondersteuning nodig hebben in de klas. Weer andere hebben amper extra hulp nodig in de klas. Aangezien iedere leerling anders is, moet er gekeken worden naar welk onderwijs passend is voor de leerling.

Differentiëren

Als leraar doe je proactief aanpassingen in de lessen, leermaterialen, opdrachten en toetsingen om ervoor te zorgen dat het voor alle leerlingen passend is. Dit noem je differentiatie. Als je binnen de klas differentieert, kun je onderscheid maken tussen convergent en divergent differentiëren. Bij convergent differentiëren werk je er als leraar aan om alle leerlingen in de klas de minimumdoelen te laten behalen. Iedere leerling werkt aan dezelfde opdrachten, terwijl bij divergent differentiëren leerlingen per leerniveau een andere leerinhoud krijgen en andere opdrachten maken.

Extra ondersteuning

Als school ben je verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan je leerlingen. Iedere school biedt basisondersteuning, maar de extra ondersteuning kan per school verschillen. Onder de basisondersteuning vallen bijvoorbeeld hulp voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie, programma's gericht op gedragsproblemen.

Interne begeleiding

Interne begeleiding wordt uitgevoerd door de Intern Begeleider (IB'er) van een school. De Intern Begeleider is een echte spin in het web en pakt taken op waarvoor in de reguliere les geen plaats is. Denk hierbij aan contact met leerlingen en leraren over specifieke leervragen, maar ook met de gemeente, jeugdzorg en maatschappelijk werkers. Ook het ontwikkelen van de onderwijsvisie van een school en het ontwerpen van een pedagogische en didactische handelwijze kunnen onder het takenpakket van de IB'er vallen. Wil je Intern Begeleider worden, dan dien je altijd al flink wat ervaring te hebben voor de klas.

Lichamelijke of zintuigelijke beperking

Ieder kind heft recht op onderwijs. Leerlingen met een lichamelijke of zintuigelijke beperking hebben daarom ook recht op onderwijs dat bij hen past. Er zijn veel verschillende soorten lichamelijke of zintuigelijke beperkingen, denk bijvoorbeeld aan leerlingen die slechtziend, slechthorend of (gedeeltelijk) verlamd zijn. Het is belangrijk om daarom per leerling te kijken wat hij of zij nodig heeft in het onderwijs om zich optimaal te ontwikkelen.

Remedial teaching

Remedial teaching is extra uitleg en ondersteuning aan leerlingen die leermoeilijkheden of andere problemen hebben, zoals faalangst. Remedial teaching kan individueel of in kleine groepjes plaatsvinden. Er zijn twee soorten remedial teachers: leraren binnen het reguliere onderwijs die extra hulp geven of personen met een eigen praktijk.

Bij remedial teaching doe je eerst een grondig pedagogisch-didactisch onderzoek, waarbij je een beeld probeert te krijgen van het probleem. Dit doe je aan de hand van een gesprek, toetsen en/of observaties. Hierna stel je met de ouders en eventueel andere deskundigen een begeleidingsplan opstelt. Hierin gaat het over het toepassen van gespecialiseerde technieken en instructieprincipes die gericht zijn de specifiek ondersteuning van de leerling.

Verstandelijke beperking

Alle leerlingen hebben recht op passend onderwijs. Dit is dus ook zo voor leerlingen met een (licht) verstandelijke beperking. Zij hebben extra ondersteuning en begeleiding nodig. Dit kunnen ze krijgen op het speciaal onderwijs, maar ze kunnen ook les krijgen in een reguliere schoolklas. Dit laatste kan de voorkeur hebben, omdat leerlingen dan naar een school dichterbij huis kunnen en ook in contact komen met leerlingen zonder verstandelijke beperking.

Professionaliseringsthema's bestuurders

Persoonlijke professionaliteit

De onderwijsbestuurder beschikt over een integrale koppeling tussen de persoonlijke eigenschappen en de kennis en vaardigheden. Hierbij gaat het om de verbinding en de vermenging tussen technisch inhoudelijke kennis aan de ene kant en de eigen (on)mogelijkheden, beperkingen en idealen aan de andere kant. Van groot belang is het vermogen tot reflectie op het eigen handelen en het vermogen dat om te zetten in (al dan niet veranderd) gedrag.

Verantwoordelijkheid en rekenschap

De bestuurder stuurt effectief op het realiseren van concrete resultaten. De bestuurder draagt zorg voor de externe en interne verantwoording over de “performance” van de organisatie. Extern richting relevante stakeholders, en richting overheid (inspectie). Intern richting het intern toezichthoudend orgaan, de medewerkers, de interne stakeholders en belanghebbenden.

Strategische visie en planning

De bestuurder draagt zorg voor het formuleren van de strategische koers, de missie van de organisatie en van de visie op onderwijs. Hij/zij is in staat de maatschappelijke opdracht te vertalen naar de specifieke opdracht voor de eigen organisatie(s) en de gevolgen daarvan voor de positionering van die organisatie(s).

Maatschappelijke verantwoordelijkheid en opdracht

De bestuurder functioneert in een breed maatschappelijk speelveld: de directe context van de onderwijsorganisatie (lokaal, regionaal), het maatschappelijke speelveld, de publieke meningsvorming rond taak en verantwoordelijkheid van onderwijs. De bestuurder participeert in het maatschappelijke debat in de sector en daarbuiten.

Boegbeeld en hoofd

De bestuurder staat voor de organisatie, representeert de onderwijsorganisatie. De bestuurder staat ook voor de maatschappelijke opdracht en betekenis van de onderwijsorganisatie en de vertaling daarvan intern, de positionering van de organisatie. De bestuurder zet de “toon” in de organisatie waar het gaat om de werkcultuur. Hij representeert in persoon en gedrag de kernwaarden, de cultuur van de organisatie.

Actieplannen en NPO

Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is een programma van de overheid om de gevolgen van de scholensluiting ten tijde van de Coronacrisis te herstellen. Scholen in alle sectoren van het onderwijs krijgen in totaal 8,5 miljard euro extra financiering om de nadelige gevolgen van de scholensluiting op te lossen. Veel scholen doen dit aan de hand van een actieplan om de leerachterstanden zo goed mogelijk weg te werken. Andere scholen maken gebruik van de zogenaamde menukaart NPO van de overheid in, waarop verschillende interventies beschreven zijn die gebruikt kunnen worden om de achterstanden weg te werken.

Formatie

Formatie in het onderwijs betekent de inzet en omvang van onderwijspersoneel op schoolniveau. Dat houdt in dat de school een duidelijk overzicht heeft van het aantal beschikbare uren van docenten en onderwijsondersteunend personeel, hun functies en hoe veel personeel er op de school werkt. De formatie wordt in een formatieplan vastgelegd voordat het schooljaar begint. Op basis van dit formatieplan kunnen bijvoorbeeld de klassenindeling en roosters worden gemaakt of de personeelskosten worden berekend.

Kwaliteit van de school

De kwaliteit van de school gaat niet alleen over het effectief aanleren van kennis en vaardigheden, maar ook over het vormen van leerlingen tot zelfstandige, zelfverantwoordelijke personen die worden voorbereid op het functioneren in de maatschappij. Het effectief aanleren van kennis kan je als school vaak meten, bijvoorbeeld aan de hand van toetsresultaten, maar de ontwikkeling van leerlingen op persoonlijk vlak is niet in cijfers uit te drukken. Als school heb je de taak om te zorgen dat de onderwijskwaliteit wordt bewaakt en verbeterd. Ook controleert de Inspectie van het Onderwijs de kwaliteit van de school.

Onderwijsverbetering

Het verbeteren van onderwijs is een kerntaak van de school. Om onderwijsverbetering goed door te voeren en te laten slagen is het belangrijk om van te voren een plan op te stellen waarin je duidelijke afspraken maakt binnen het team. Stel een verbeterteam aan, die zich focust op de onderwijsverbetering. Bepaal samen hoe lang de verbeterperiode duurt, welke onderwerpen in die periode plaats gaan vinden en hoe jullie hiermee aan de slag gaan. Als de onderwijsverbetering is doorgevoerd, is het ook heel belangrijk om deze te evalueren. Hoe verliep het proces en wat zijn de opbrengsten van de verbetering?

Onderwijsvisie en -plannen

De kern van het onderwijs wordt gevormd door de pedagogische opdracht van de school. Als het goed is, willen alle betrokkenen binnen de school de kinderen optimaal begeleiden bij het ontwikkelen tot een sociale, zelfstandige volwassene. Dit komt tot uiting in alle facetten van het onderwijs.

Waar toe willen wij kinderen opvoeden? Die vraag is niet alleen belangrijk voor scholen, die zich bezinnen op hun pedagogische opdracht, maar ook voor ouders die een school zoeken voor hun kind. Sommigen vinden de bereikbaarheid van de school belangrijk, anderen letten goed op de kwaliteit van het onderwijs. Of ouders zoeken een school die past bij hun pedagogische en/of levensbeschouwelijke visie.

Strategisch HR

Strategisch HR is gericht op managementbesluitvorming ten aanzien van het beleid en activiteiten die de arbeidsrelaties vormgeven in een organisatie en die gericht zijn op het behalen van organisatiedoelstellingen, maatschappelijke doelstellingen en doelstellingen van individuele medewerkers. Doelen van medewerkers zijn bijvoorbeeld tevredenheid over het werk, goede werk-privébalans, maar vooral een goed gevoel over het kunnen leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de leerlingen.

Taken en rollen

Decaan / loopbaanbegeleider

Op de middelbare school krijgen leerlingen begeleiding bij hun verdere loopbaan. Dit wordt ook wel loopbaanoriëntatie en -begeleiding genoemd (lob). Loopbaanbegeleiding kan leerlingen helpen bij het maken een keuze van een toekomstige studie of baan. Om leerlingen goed te kunnen begeleiden heb je bepaalde kennis en vaardigheden nodig.

Extra bevoegdheid

Soms heb je naast je hoofdtaak ook nog extra taken op school, zoals taalcoördinator, mentor of vertrouwenspersoon. Om je goed voor te bereiden op deze taak is het soms goed om een cursus doen of is het zelfs verplicht om een specifiek diploma te halen.

Medezeggenschap

Scholen zijn wettelijk verplicht om medezeggenschap mogelijk te maken. Dit staat zo in de Wet medezeggenschap op scholen (WMS). Daarom hebben scholen een medezeggenschapsraad (MR). De MR bestaat uit minstens vier leden. Dit zijn personeelsleden, ouders en in het voortgezet onderwijs ook leerlingen. De MR denkt mee over belangrijke zaken op school en controleert en adviseert het bestuur.

Mentorschap

In het onderwijs is een mentor een leraar die een groep leerlingen onder zijn of haar hoede neemt en de leerlingen begeleidt en adviseert waar dit nodig is. Een mentor houdt de studievoortgang van zijn of haar leerlingen in de gaten en is het eerste aanspreekpunt in het geval van persoonlijke, studie-gerelateerde kwesties.

Taalcoördinator

De taalcoördinator is iemand met inhoudelijke deskundigheid op het gebied van taalonderwijs. Dit gaat dan om alles wat met taal te maken heeft, bijvoorbeeld spelling, leesbegrip en woordenschat. Als taalcoördinator help je andere leerkrachten in hun ontwikkeling op het gebied van taalonderwijs, door zelf te weten hoe je goede taalinstructie geeft. Ook begeleidt je jouw collega's door middel van coaching.

Vertrouwenspersoon

Bij een vertrouwenspersoon kan je terecht met vertrouwelijke zaken en persoonlijke problemen met betrekking tot schoolse zaken. Denk hierbij aan zaken als seksuele intimidatie of pesten. Als vertrouwenspersoon krijg je te maken met leerlingen, ouders en medewerkers van de school. Je vangt de personen op die bij komen. Je garandeert vertrouwelijkheid, maar aan de andere kant heb je ook een meldplicht, als het bijvoorbeeld gaat om strafbare feiten die zijn gepleegd.

Team en leiderschap

Beoordelingsgesprekken

Een beoordelingsgesprek als leraar gaat om de kwaliteit en kwantiteit van je werk, maar ook het sociale aspect. In het beoordelingsgesprek baseert de leidinggevende zich op de prestaties uit het verleden. Voor het beoordelingsgesprek vindt altijd een functioneringsgesprek plaats. Aan een beoordelingsgesprek kunnen gevolgen zitten, zoals ontslag of salarisverhoging.

Coaching en begeleiding

Coaching is een verzamelbegrip voor diverse begeleidingsvormen waarbij het doel is een verandering in gang te zetten. Doorgaans is het persoonlijke begeleiding, maar het kan ook in een groep plaatsvinden. Samen gaan de coach en de coachee een traject in, waarbij vooraf doelen opgesteld worden. Vormen van coaching die in het onderwijs voor kunnen komen zijn bijvoorbeeld jobcoaching, kindercoaching en teamcoaching.

Collega's

Als je werkt in het onderwijs ben je omringd door vele collega's. Zo geven ze je feedback, zijn een luisterend oor, ze vergroten je netwerk en het zorgt voor gezelligheid op de werkvloer. Je hebt echter altijd te maken met verschillende type collega's. Zo klikt het met de een beter dan met de andere. Het is de kunst om een open communicatie te behouden met elke collega.

Collegiale samenwerking

Het werk van een leerkracht is niet alleen moeilijk, maar ook heel belangrijk. Daarom is het belangrijk om samen te werken met anderen en om van elkaar te leren. Hierbij kun je gebruik maken van elkaar talenten en expertises. De ene leraar heeft bijvoorbeeld al een goede taalles ontwikkeld en de andere focust zich meer op de rekenles.

Leiderschap

Leiderschap kan een school of organisatie maken of breken. Leiderschap is een mechanisme waarbij een individu of een groep mensen anderen beïnvloedt om een bepaalde taak uit te voeren of een doel te bereiken. Deze beïnvloeding vindt voornamelijk plaats op communicatief en psychologisch niveau. Door een team op een bepaalde manier te benaderen, stimuleer je ze als leider om je te helpen om jouw gestelde doelen na te streven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een schoolleider die graag de beste onderwijsresultaten met de leerlingen wil bereiken. Of een communicatiemedewerker die een vernieuwende schoolbrochure wil maken met de hulp van alle leraren.

Teambuilding

Met teambuilding bedoelen we het proces waarin een groep mensen (het team) gaan bouwen (building) aan hun ontwikkeling als team. Dit kan plaatsvinden met behulp van diverse sessies en activiteiten, waarbij een goede onderlinge samenwerking centraal staat.

Teamdynamiek

Binnen teams nemen mensen vaak een bepaalde rol met bijhorende gedragsuitingen aan. Teamdynamiek is het effect dat dit gedrag heeft op andere teamleden, de processen tussen mensen in een groep. De manier waarop teamleden met elkaar omgaan en op elkaar reageren is van grote invloed op het functioneren van het team. Je kunt nog zulke 'sterspelers' in je team hebben of zulke goede werkafspraken maken – als de onderlinge dynamiek niet goed is, zul je nooit een effectief team worden.

Toetsen en evalueren

Adaptief toetsen

Van scholen wordt steeds meer verwacht dat zij inclusiever worden en gedifferentieerd studeren aanbieden. Daar hoort ook adaptief toetsen bij. Bij een adaptieve toets – ofwel een Computergestuurde Adaptieve Toets (CAT), wordt het niveau van de vragen en opdrachten van de toets tijdens de afname van de toets afgestemd op het niveau van de leerling. Dit gebeurt op basis van wat er in de database is ingevoerd en de regels die het algoritme moet volgen.

Data-geïnformeerd werken

Soms staan in het onderwijs obstakels het leerproces in de weg. Het is verleidelijk om dan direct te handelen om dit obstakel weg te werken, maar dit is niet altijd goed. Door data-geïnformeerd te werken, kunnen scholen nagaan wat nu echt de oorzaken van obstakels zijn en hierop aansluitend hun onderwijs aanpassen. De kans op succes is dan veel groter en er worden geen middelen verspild aan maatregelen die niet helpen.

Data-geïnformeerd werken bestaat uit verschillende stappen:

- het formuleren van een helder en concreet doel;
- data verzamelen;
- data analyse, interpretatie en conclusies trekken;
- actieplannen voor verbetering ontwikkelen en evalueren.

Examens en PTA

In het programma van toetsing en afsluiting (PTA) staat de inhoud, planning en beoordeling van het schoolexamen. Leerlingen moeten voor het begin van het centraal examen het schoolexamen hebben afgerond. Het centraal examen is voor iedereen gelijk, maar als school heb je veel vrijheid voor de invulling van het schoolexamen.

Deze schoolexamens kun je dus als school zelf maken. Het maken van een goede toets kan nog best ingewikkeld zijn. Handig is het om te beginnen met het bepalen van de uitkomst, zodat je kan toewerken naar de toetsdoelen. Ook kan het maken van een toetsmatrijs waardevol zijn. Hierin kan je de doelen die in de toets gemeten worden overzichtelijk weergeven.

Feedback geven

Feedback geven is het terugkoppelen van de gevolgen van iemands gedrag of prestaties. Feedback kan direct en sturend zijn, maar ook activerend en reflectief. Het doel van feedback geven is het verbeteren van de prestatie en aangeven wat goed gaat om dit te behouden. Feedback is daarom onmisbaar in het onderwijs!

Formatief toetsen

Formatief toetsen houdt in dat je tussentijds peilt of leerlingen hun leerdoelen hebben bereikt, hoe ver zij daar vanaf zitten en wat zij nodig hebben vanuit de school om deze te behalen. Bij een formatieve toets is het vooral belangrijk om daarna feedback te geven: een leerling moet weten waar hij of zij staat én tips krijgen voor zijn of haar voortgang.

Leerlingvolgsystemen

Een leerlingvolgsysteem (LVS) is een programma dat leerkrachten inzicht geeft in de ontwikkeling van hun leerlingen. In een leerlingvolgsysteem kun je toetsresultaten invoeren, maar ook de sociaal-emotionele ontwikkeling in kaart worden gebracht. Gegevens in het leerlingvolgsysteem kun je zeer goed gebruiken bij oudergesprekken, om zo de resultaten van hun kind inzichtelijk te maken. Ook zijn de gegevens nuttig bij de overgang naar het volgende leerjaar, zodat een nieuwe leerkracht daarin meteen informatie kan vinden over de leerlingen.

Opbrengstgericht werken

Opbrengstgericht werken is het bewust, systematisch en cyclisch werken aan het verbeteren van de resultaten van leerlingen. Het gaat om leerprestaties, maar ook om resultaten op sociaal-emotioneel vlak en de tevredenheid van ouders, leerlingen en vervolgonderwijs. Als leraar kijk je naar de opbrengsten en controleer je of de opgestelde doelen zijn behaald. Je analyseert de gegevens, en op basis daarvan pas je het onderwijsproces of de doelen aan. Zo is er een cyclisch proces, waarbij je steeds feedback hebt over de kwaliteit van het onderwijs.

Oplossingsgericht werken

Oplossingsgericht werken is een werkwijze waarbij je jezelf laat sturen vanuit de oplossing en niet vanuit het probleem. Dat geldt niet alleen voor de leerkracht, maar het is toepasbaar voor iedereen die bij de school betrokken is. Een van de basisregels is: als iets werkt, blijf het dan doen en doe er meer mee. Voor een oplossingsgerichte leerkracht geldt de spreuk: 'een goede werkrelatie is de motor voor verandering'. Het geven van complimenten neemt een belangrijke plaats in bij oplossingsgericht werken.

RTTI

RTTI is een middel om de vier cognitieve niveaus van leren in kaart te brengen. Deze vier cognitieve niveaus zijn: reproductie, toepassing 1, toepassing 2 en inzicht. Reproductie gaat om vragen over uit het hoofd geleerde lesstof. Toepassing 1 gaat om vragen over toepassen van leerstof in bekende situaties, toepassing 2 over toepassen in nieuwe situaties. Inzicht gaat om vragen waarbij de leerling zelf een methode moet bedenken om tot een antwoord te komen.

Door de scores van RTTI te analyseren, kunnen lessen worden aangepast op de behoeftes van leerlingen. Ook kan RTTI gebruikt worden om met leerlingen in gesprek te gaan over hun leerbehoeftes en zo krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen leerproces.

Engels

De taal Engels is een verplicht vak in het Nederlandse voortgezet onderwijs. In het basisonderwijs is het verplicht vanaf groep 7 en heeft zijn eigen kerndoelen. Basisscholen zijn er vrij in om eerder te starten met het vak Engels. Het krijgen van Engels vanaf de kleuterleeftijd heeft enige invloed op de taalvaardigheid in de bovenbouw. Op de meeste basisscholen wordt niet genoeg uren lesgegeven in het Engels om deze effecten te zien.

Exacte vakken

Exacte vakken worden ook wel bèta vakken genoemd. Hieronder valt wiskunde, scheikunde, biologie en natuurkunde. Het gaat dus om de vakken die samenhangen met natuurwetten, exacte berekeningen en logica. Bèta is voor iedereen een win. De vaardigheden die je bij deze vakken leert heb je de rest van je leven profijt van.

Klassieke talen

Klassieke talen, Latijn en Grieks, worden gegeven op gymnasia. De leerlingen op het gymnasium volgen Latijn en Grieks en doen in tenminste één van deze talen examen. Het onderwijs in klassieke talen gaat niet alleen over het leren van de klassieke taal, maar ook over de cultuur die erbij hoort, de mythen en de geschiedenis van de volken die deze talen spraken.

Kunstonderwijs

Kunstonderwijs of kunsteducatie is het onderwijs in beeldende kunst en vormgeving, muziek, theater, dans, film, literatuur, poëzie en architectuur. Het gaat daarbij niet alleen om meer traditionele kunstvormen, maar ook om actuele (mediakunst, urban arts) en toegepaste vormen (design, mode) en cross-overs tussen disciplines.

Lichamelijke opvoeding

Leerlingen zitten vaak lange tijd aan hun bureau. Daarom is het goed dat ze ook af en toe wat bewegen op school. Op school biedt je daarvoor het vak lichamenlijk opvoeding aan. Gemiddeld moeten scholen 2 tot 2,5 uren lichamenlijke opvoeding per week aanbieden.

Maatschappij-vakken

Onder de maatschappij-vakken vallen de vakken: aardrijkskunde, geschiedenis, bedrijfseconomie, economie, godsdienst/levensbeschouwing, filosofie, maatschappijleer en maatschappijwetenschappen. Dit zijn de vakken die leerlingen op het vmbo hebben bij het profiel Mens & Maatschappij en leerlingen op de havo of vwo hebben bij de profielen Cultuur & Maatschappij en Economie & Maatschappij.

Moderne vreemde talen

Uit onderzoek blijkt dat het beheersen van een vreemde taal de blik op de wereld verruimt en het begrip voor andere culturen vergroot. Kennis van een moderne vreemde taal kan bij tieners een zowel een positieve als een negatieve invloed hebben op het leren van een nieuwe vreemde taal. Die invloed hangt onder meer af van overeenkomst tussen de talen, de taalvaardigheid in de eerste vreemde taal en de mate van gebruik van de eerste vreemde taal.

Nederlands

Het vak Nederlands heeft als doel leerlingen lees- en schrijfvaardig te maken in de Nederlandse taal. Tijdens de Nederlandse les komen er drie hoofddomeinen langs: taalvaardigheid, fictie & literatuur, en kennis over taal. Leerlingen zijn tijdens Nederlands onder andere bezig met het leren en toepassen van de grammatica en spelling regels, lezen literatuur en verbreden hun woordenschat. Nederlands is een verplicht vak in het voortgezet onderwijs.

Wiskunde

Bij wiskunde houd je je bezig met getallen, patronen en structuren. De invulling van het vak is verschillend. In het basisonderwijs is het vooral gericht op tellen, rekenen en eenvoudige meetkunde. In het voortgezet onderwijs bestaat het vooral uit meetkunde, analyse, kansberekening en statistiek. Leerlingen kunnen kiezen uit wiskunde A, B, C, D.

Burn-out

Een typische burn-out klacht is dat je energie om je werk te kunnen doen ver te zoeken is. Je voelt je opgebrand. Opmerkelijk is dat een burn-out vaak voorkomt bij mensen met sociale beroepen. Ook binnen het onderwijs komt het hebben van een burn-out dus zeker voor. Wist je dat een burn-out ook voor kan komen bij leerlingen? Leerlingen kunnen veel druk ervaren in het combineren van privé- en schoolleven. Het herkennen is hierbij belangrijk, maar dit kan erg lastig zijn. Kennis over dit onderwerp kan hierbij al een verschil maken.

Ergonomisch werken

Ergonomisch werken houdt rekening met de wijze waarop je lichaam wordt uitgelijnd, ondersteund en bewogen. Het gaat er dus om dat jij en jouw leerlingen een goede werkhouding hebben. Dit is belangrijk, omdat je door een slechte houding kan leiden tot fysieke klachten. Door een goede houding kan je deze problemen voorkomen.

Grenzen stellen

Onderwijsprofessionals hebben een baan met meerdere taken. Denk daarbij aan de samenwerking met collega's, begeleiden van de leerlingen en het voeren van oudergesprekken. Dit kan veel tijd kosten en zelfs stress opleveren. Uit onderzoek is gebleken dat mensen met een sociaal beroep eerder over hun grens heen gaan. Het kan lastiger zijn in deze sector om minder hooi op je vork te nemen. Dit kan een burn-out als gevolg hebben. Grenzen stellen is dus belangrijk! Een leraar die goed in zijn of haar energie zit zal een betere sfeer in de klas hebben. Wat op zijn beurt weer positief effect op de leerling heeft.

Mindfulness voor professionals

Met mindfulness richt je je aandacht in het hier en nu. Het zorgt voor minder stress en je wordt je bewust van je eigen gevoelens en acties. Je focust je namelijk op het moment zelf. Mindfulness kan op elk moment van de dag toegepast worden! Een gevolg voor jou als leraar kan zijn dat je meer rust uitstraalt, wat maakt dat leerlingen vaker vragen aan je stellen. Mindfulness is niet alleen prettig voor jezelf, maar ook voor je collega's. Zo kan het leiden tot een verbeterde concentratie of meer bewustzijn over je gedrag binnen het team.

Plannen en organiseren

Plannen en organiseren komt erop neer dat je op een effectieve wijze doelen en prioriteiten bepaald, daarbij de benodigde tijd, acties, middelen en mensen aangeeft en deze vervolgens doelmatig organiseert om de doelen te bereiken. Dit is handig omdat je zo je deadlines haalt en orde in je werk aanbrengt. Een goede planning maken kost tijd, maar uiteindelijk bespaar je aan het eind van de dag tijd en energie.

Werkdruk

Hoe herken je werkdruk als leraar? Vaak zijn een opgejaagd gevoel, machteloosheid en vermoeidheid belangrijke signalen. Deze druk heeft negatieve gevolgen voor jezelf. Daarnaast kan het voor de sfeer binnen het team en de leerlingen gevolgen hebben. Het is daarom belangrijk om de werkdruk te verlagen en het werkplezier te verhogen. Dit kan door met je team te zoeken naar mogelijke oorzaken en oplossingen. Kijk bijvoorbeeld nog eens kritisch naar de verdeling van de werktijd of onderwijsinnovaties.

Werkplezier

Uit onderzoek is gebleken dat werkplezier helpt om problemen als een burn-out te voorkomen. Als je elke dag werk verricht waar je geen plezier uithaalt, dan kan dat uitputtend werken. Als leidinggevende heeft dat effect op je team en als leraar heeft dit invloed op de leerlingen.

Het goede nieuws is dat er gewerkt kan worden aan meer werkplezier! Richt je aandacht bijvoorbeeld op wat jouw motivatie is om je werk te doen. Ook kan je een blik werpen op hoe je jouw relatie met het team kan verbeteren en of kan je focussen op je eigen competenties.

Zelfreflectie voor professionals

Met reflecteren blik je terug op je gedrag en gedachten en probeer je hierbij tot nieuwe inzichten te komen. Je leert van je eigen ervaringen. Reflecteren wordt daarom gezien als de motor van ontwikkeling. Als professional in het onderwijs is het belangrijk om deze vaardigheid te bezitten, want als je kan reflecteren in je omgang met collega's, leerlingen en ouders kan je groeien als professional. Dit heeft een positieve invloed op de kwaliteit van jouw onderwijs!

Er zijn een aantal tools die je kan gebruiken bij het reflecteren. Denk eens aan een reflectiemodel zoals dat van Korthagen, het houden van intervisiebijeenkomsten of simpelweg gewoon even sparren met je collega in de pauzeruimte.